

Türkiye'nin Orta Gelir Tuzağından Kurtulma Reçetesi

Gregorio Impavido ve Uffe Mikkelsen

15 Aralık 2014

[Türkiye](#) ekonomide bir geçiş dönemi yaşarken büyümenin yavaşlamasıyla yüksek gelirli ekonomiler saflarına katılmasını engelleyen bir “orta gelir tuzağına” yakalanma riskiyle karşı karşıya.

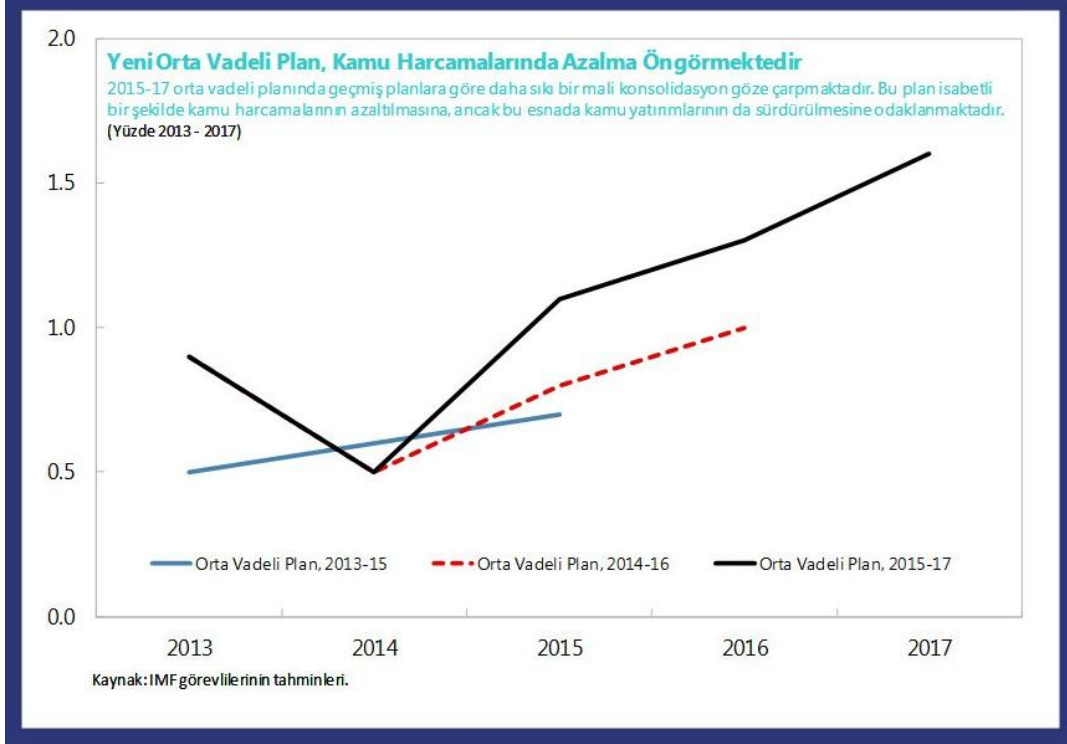
Türkiye, iç tüketimi destekleyen politikalarla 2010-2013 yılları arasında yılda ortalama yüzde 6 büyüdü. Bu da daha çok kısa vadeli sermaye akışlarıyla finanse edilen büyük bir cari açığın oluşmasına yol açtı. Ülkenin yatırımdan ziyade tüketime sırtını dayaması, ihracatın yavaş artması ve büyük yatırım gereksinimleri, zaten oldukça mütevazı bir büyüme gösteren ekonomideki büyüme potansiyelini kısıtladı. Ayrıca Türkiye'nin düşük iç tasarrufları ve rekabet konusunda yaşadığı zorluklar hem yatırımları hem de Avrupa'daki yavaş büyümenin olumsuz etkilerini yaşamakta olan ihracatı sınırlandırdı.

Mevcut politikalar devam ettiği sürece Türkiye ekonomisinin önümüzdeki beş yılda yılda yalnızca yüzde 3,5 büyümesi beklenmektedir. Bunun ötesinde, ekonominin daha rekabetçi hale getirilmesi ve çıktıların iyileştirilerek istihdamın artırılması için ekonominin yeni bir dengeye kavuşturulması gerekmektedir.

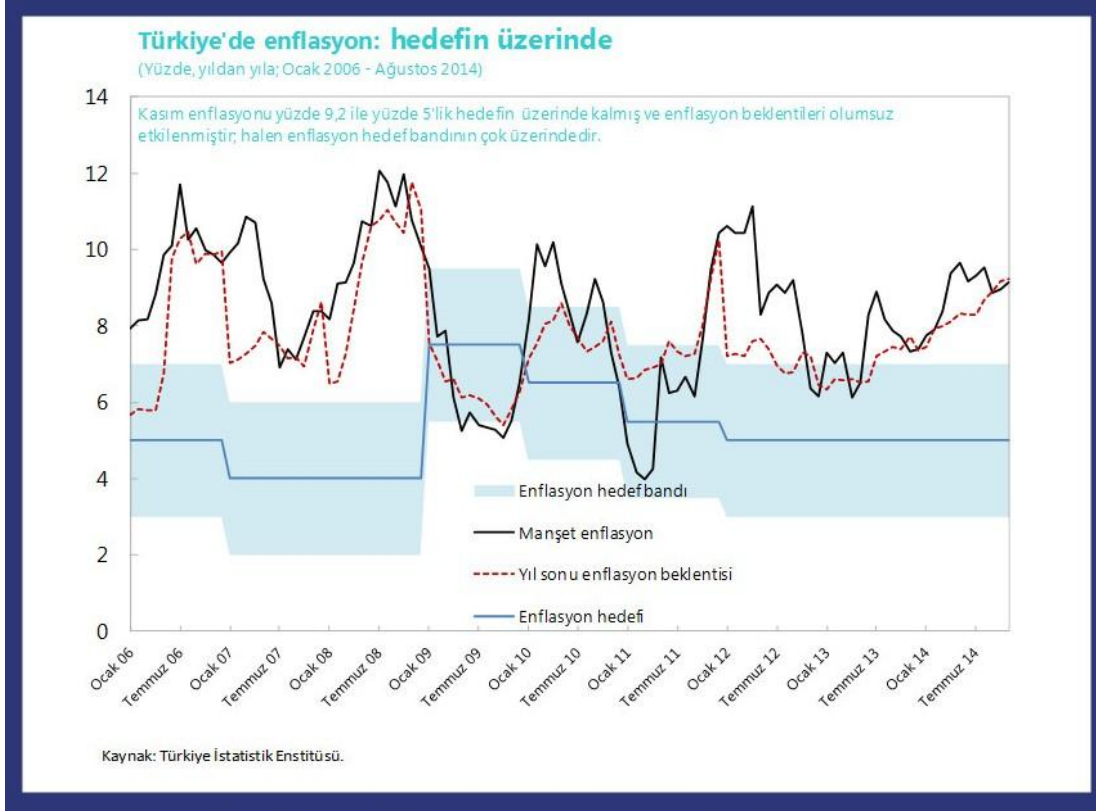
Ekonominin yeniden dengelenmesi için odaklanılması gereken dört alan

Türkiye hükümetinin ekonomi politikaları gündeminde ekonominin ihtiyaçları doğru bir şekilde tespit edilmiş, doğru sırayla uygulanması gereken makroekonomik politikalar ve yapısal reformlar belirlenmiştir:

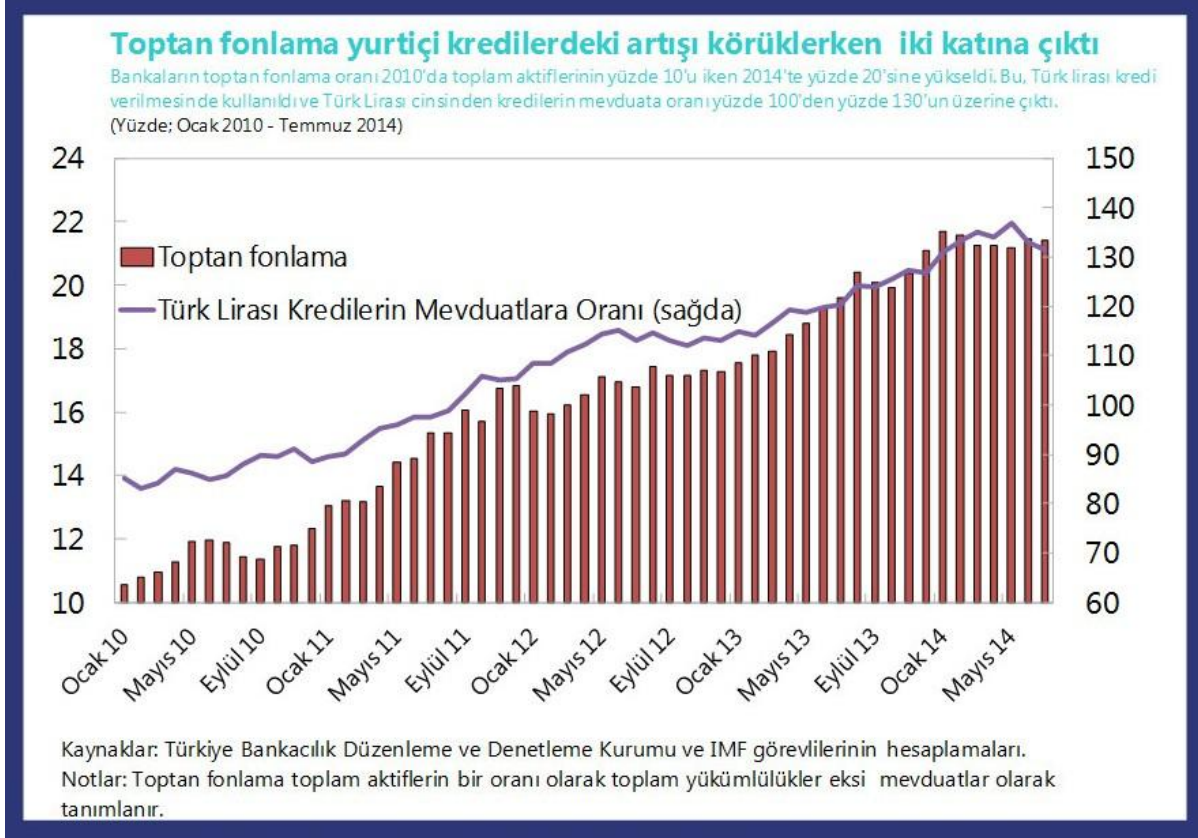
- **Kamuda daha fazla tasarruf.** Hükümetin orta vadeli programında yer alan mali politikaların sıkılaştırılması konusu, isabetli bir şekilde cari harcamaların azaltılması ve bu esnada kamu yatırımlarının korunmasına odaklanmaktadır. Bu sayede ulusal tasarruflar orta vadede yaklaşık GSYH'nın yüzde 1,3'ü kadar artacaktır. IMF görevlilerinin yaptığı analiz (Tablo 1 ve “*External Imbalance: Boosting National Savings Will Limit the Burden of Adjustment*” – Dış Dengesizlik: Ulusal Tasarrufların Artırılması Ayarlamaların Yükünü Sınırlı Tutacaktır – başlıklı [bölüm](#)) ulusal tasarrufları doğrudan artıran politikaların özel yatırımları zayıflatmadan dış dengesizlikleri azalttığını ortaya koymuştur. Böylece bu ayarlamalar büyüme ve dolayısıyla istihdam üzerinde en az olumsuz etkiye sahip olan ayarlamalar olacaktır. Eğer bunun yerine ayarlamalar yalnızca para politikalarına ya da piyasalara bırakılırsa büyüme ve özel yatırımlar üzerindeki olumsuz etkileri çok daha fazla hissedilecektir.

- **Enflasyon hedefine yeniden odaklanılması.** Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) geçmişte enflasyon hedefini tutturamamıştır (Tablo 2 ve “*Credibility of the Inflation Targeting Regime*”- Enflasyon Hedefi Belirleme Rejiminin İnanılabilirliği başlıklı [bölüm](#)). Halihazırda piyasalar kısa vadede yüzde 5’lik enflasyon hedefinin tutturulabileceğine inanmamaktadır. Mali politikalarda öngörülen sıkılaştırma ile, para politikaları üzerindeki enflasyon hedefini tutturma yükü azalacak, böylece yetkililerin enflasyonu düşürme amacına ulaşmaları kolaylaşacaktır.

- Mali istikrarı korumak için makro-ihtiyati araçların genişletilmesi.** Yerel bankaların aracılığıyla bol miktarda gerçekleşen sermaye girişleri mali sektörde döviz üzerinden kredi alımını hızlandırmış ve toptan fonlamayı artırmıştır (Tablo 3 ve “*Containing Wholesale FX Funding and Risk in the Banking Sector*” - Toptan Döviz Fonlamasının Kontrol Altına Alınması ve Bankacılık Sektöründe Risk başlıklı [bölüm](#)). Bu durum TCMB'nın mali istikrarı korurken aynı zamanda enflasyon hedefine ulaşma görevini yerine getirmesini zorlaştırmıştır. Yurtdışından sermaye girişi mali derinleşmeye izin verir ve büyümeyi desteklerken döviz kuruna artış baskısı yapmış, döviz cinsinden borçlanmayı teşvik etmiş ve aşırı kredi artışını körüklemiş ve potansiyel olarak bankacılık sektörünü doğrudan borç çevirme riskine ve dolaylı döviz riskine maruz bırakmıştır. Yetkililer 2014'ün ilk yarısında tüketicilere aşırı kredi verilmesini azaltmak için başarılı araçlar devreye sokmuştur. Kısa bir süre önce döviz riskini kontrol altına alacak ve bankacılık sektörünün çekirdek kaynaklara dayalı gelişmesini teşvik edecek bir dizi ilave önlem getirilmiştir.

- **Özel tasarrufların artırılması.** Doğru makroekonomik politika bileşiminin oluşturulması önemli olsa da uzun vadede ekonominin yeni bir dengeye kavuşturulması yapısal reformlara bağlı olacaktır. Bu nedenle yetkililerin 10. Kalkınma Planı'na dahil edilen iddialı yapısal reformu hızlandırmaları gerekmektedir. Öncelik, dış dengesizlik üzerinde en fazla etkiye sahip olan, ancak büyüme üzerindeki olumsuz etkisi en az olan özel sektör tasarruflarını teşvik eden politikalara verilmelidir.

Ayrıntılı bilgi için bakınız IMF'nin Türk Ekonomisi ile ilgili en son [değerlendirmesi](#).

Özgeçmişler:

Gregorio Impavido IMF Avrupa Bölümü'nde Kıdemli Ekonomisttir ve halen çalışmalarını Türkiye üzerinde sürdürmektedir. Daha önce Avrupa Yatırım Bankası EBRD ve Dünya Bankası'nda çalışmış, İtalyan ekonomisi hakkındaki araştırmaları bağımsız değerlendirici olarak incelemiş, hakemli dergi ve kitaplarda yayınlar yapmıştır. Yayınlarının bir kısmı <http://papers.ssrn.com/author=429651> adresinde bulunabilir. Warwick Üniversitesi'nden ekonomi alanında doktora ve yüksek lisans diplomalarına sahiptir. Lisans derecesini ekonomi alanında Bocconi Üniversitesi'nden almıştır.

Uffe Mikkelsen IMF Avrupa Bölümü'nde ekonomisttir ve Türkiye üzerinde çalışmakta, reel sektör gelişmeleri, makro-ekonomik tahmin ve dış dengesizliklerin değerlendirilmesi konularına odaklanmaktadır. Bu görevinden önce IMF Para ve Sermaye Piyasaları Bölümü'nde ve Danimarka Ulusal Bankası'nda çalışmıştır. Daha önce yaptığı araştırmalarda mali sektör yardımlarının finansal maliyetleri, makro-finans bağlantıları ve uluslararası ticaret konularını ele almıştır. Aarhus Üniversitesi'nden ekonomi yüksek lisans derecesine sahiptir.